

Onderwerp: **Ontwikkeling Datacenter Diemen Overdiemerweg 35B**

Datum: 5 juli 2022
Portefeuillehouder: Hans Prins
Team: Ruimtelijk Beleid
Steller: P.H.J. van de Mortel
 +31 203144771
 Peter.van.de.Mortel@diemen.nl

Wat is de voorgeschiedenis en de concrete aanleiding van de informatie?

Voorgeschiedenis

Een initiatiefnemer wil op het oostelijk deel van het Vattenfall-terrein een datacenter realiseren. In mei 2018 is op basis van een ontvangen principeverzoek door het college een besluit genomen waarin in hoofdlijn is ingestemd met het principeverzoek en de bereidheid is uitgesproken de benodigde procedure te starten nadat een complete aanvraag om omgevingsvergunning of de aanvraag voor een bestemmingsplanwijziging is ontvangen. Ook is aangegeven dat het vervolgens aan de gemeenteraad is om een besluit hierover te nemen en dat kostenverhaal in het kader van de Wro onderdeel zal uitmaken van deze procedure. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd, zie bijlage 1.

Als belangrijke voorwaarde is toen gesteld dat er sprake moet zijn van een duurzame ontwikkeling waarbij de restwarmte van het datacenter wordt hergebruikt. Pas nadat hierover meer duidelijkheid en zekerheid zou komen, zou een voorstel aan het college worden voorgelegd over het verder oppakken van de ruimtelijke procedure.

De afgelopen tijd heeft de initiatiefnemer gebruikt om het principeverzoek verder uit te werken waarbij de samenwerking is gezocht met Vattenfall voor de levering van restwarmte aan het warmtenet.

Inmiddels is na de verkiezingen in maart een nieuw college aangetreden en is in mei het nieuwe Coalitieakkoord 2022-2026 vastgesteld door de gemeenteraad. Bij het onderdeel Energietransitie komen o.a. ook datacenters aan de orde. Hierover staat opgenomen:

“We kijken kritisch naar de ontwikkelingen van nieuwe datacenters op Diemens grondgebied, met name vanwege het grote energiegebruik. Aan nieuwe initiatieven wordt niet meegewerkt.

Het geplande datacenter aan de Treubweg is al vergund, we spreken ons uit tegen een tweede datacenter in Diemen.”

Dit betekent dat dit coalitieakkoord zicht duidelijk uitspreekt tegen de realisering van dit project.

Concrete aanleiding

Door de initiatiefnemer is een brief met bijlagen ingediend, zie bijlage 2 a t/m e. Daarin wordt een toelichting gegeven op het hergebruik van de restwarmte en de verdere aanpak van de duurzaamheid in dit project en op de ingrijpende gevolgen die dit heeft voor de opzet van dit project. Bij de brief zit een gemeenschappelijke verklaring van Vattenfall en de initiatiefnemer over het hergebruik van de restwarmte door Vattenfall in het warmtenet. Door Vattenfall is een notitie opgesteld over de rol van de restwarmte van het datacenter in de verduurzaming van het warmtenet, zie bijlage 3.

Met de initiatiefnemer is afgesproken dat op basis van deze stukken een voorstel aan het college zal worden voorgelegd om, in vervolg op het principebesluit uit 2018, een besluit te nemen of deze informatie voldoet en als uitgangspunt kan worden genomen voor de verdere planuitwerking en de te starten procedures.

Inmiddels is een brief ontvangen van de initiatiefnemer waarin een reactie wordt gegeven op het coalitieakkoord, zie bijlage 4. De wethouders Prins en Sikkes hebben met de initiatiefnemer en Vattenfall overleg gehad op vrijdag 24 juni. In deze gesprekken is een verdere toelichting gegeven op

de passage over een tweede datacenter in het coalitieakkoord en een toelichting op het politieke proces binnen de gemeente. Na enige discussie over de meerwaarde van dit datacenterinitiatief, een groen en innovatief initiatief, heeft dit geleid tot een herbezinning bij de initiatiefnemer over een mogelijk vervolg. De initiatiefnemer verwacht nu geen uitspraak van het college. Vattenfall zal de gemeenteraad uitnodigen om enerzijds kennis met elkaar te maken en anderzijds om uit te leggen welke problemen er op de weg liggen ten aanzien van het warmtenet en de verduurzaming daarvan. In vervolg daarop zal de initiatiefnemer bezien op welke wijze de gemeenteraad over het plan voor het datacenter zal worden benaderd.

Ligt aan de informatie een collegebesluit ten grondslag?

Ja, datum: 5 juli 2022,

Samenvatting

Inhoud van het voorstel

Gelet op de duidelijke uitspraak die is opgenomen in het door de gemeenteraad vastgestelde Coalitieakkoord 2022-2026 tegen de realisering van een tweede datacenter, heeft het college besloten om kennis te nemen van de ontvangen voorstellen en uw raad hierover te informeren. Het college onderneemt nu geen vervolgstappen.

Hierna volgt een toelichting op het voorstel dat is ingediend (en inmiddels ook weer is ingetrokken) door de initiatiefnemer en de relatie met de verduurzaming van het warmtenet door Vattenfall. Ook wordt ingegaan op het beleidskader dat van toepassing is en op de gevolgen voor het elektriciteitsnetwerk.

1. Aangepast voorstel initiatiefnemer/Vattenfall

In de brief met bijlagen van de initiatiefnemer wordt eerst een toelichting gegeven op de voordelen van de gekozen locatie. Belangrijk daarbij is de koppeling die mogelijk is met het warmtenet dichtbij de bron (centrale van Vattenfall) en de directe aansluiting op het elektriciteitsnetwerk die mogelijk is bij TenneT. Daarna wordt ingegaan op de nieuwe koeltechnieken die zullen worden toegepast en de wijze waarop dit systeem via een warmtepompstation de restwarmte gaat leveren aan het warmtenet van Vattenfall. De levering van warmte wordt vastgelegd in een ontwikkelovereenkomst en in een warmte- en koude leveringsovereenkomst met Vattenfall. In de overeenkomst zit een fasering van de levering van restwarmte. Die fasering komt terug in de gezamenlijke verklaring van de Initiatiefnemer en Vattenfall die als bijlage bij de brief zit, zie bijlage 2d.

Bij de brief van de initiatiefnemer zit ook een bijlage waarin nader wordt ingegaan op een aantal duurzaamheidsaspecten en waarbij wordt aangesloten op de Lijst met erkende maatregelen (EML) die van toepassing is, zie bijlage 2e.

Door de levering van restwarmte aan Vattenfall en door de directe aansluiting op het verdeelstation TenneT is de opzet van het project aanzienlijk veranderd, er komen twee forse installatie-gebouwen aan de noordzijde van het perceel. Zie hiervoor het schetsontwerp dat als bijlage bij de brief zit, zie bijlage 2b. Het datacenter zelf is qua omvang niet wezenlijk veranderd t.o.v. het verzoek in 2018. Het gaat om een gebouw van 6 bouwlagen met een hoogte van circa 33 meter. Verderop in dit voorstel wordt apart ingegaan op de footprint van het datacenter.

Het vermogen van het datacenter is in de nieuwe opzet fors toegenomen. In 2018 ging het om 16 tot 25 Megawatt, het voorstel nu betreft maximaal 90 Megawatt in een tijdpad van 10 jaar. De omvang dit vermogen is van belang voor het beleid dat vanuit de rijksoverheid het toepassing is, zie hierna bij beleidskader.

Ook het elektriciteitsgebruik zal in dit tijdpad worden opgebouwd. In 2025 wordt er volgens de initiatiefnemer 52,5 Gigawattuur (GWh) per jaar aan elektriciteit verbruikt. Dit loopt op tot 613,2 GWh per jaar in 2035. Ter vergelijking, het elektriciteitsgebruik van alle woningen in Diemen bedraagt 81 GWh per jaar. Het totale elektriciteitsgebruik Diemen in 2020 bedroeg 295 GWh.

2. Rol restwarmte van datacenter voor warmtenet Vattenfall

Door de gemeente is aan Vattenfall gevraagd wat de betekenis is van de levering van restwarmte door het datacenter voor het warmtenet. Vattenfall heeft hiervoor een notitie opgesteld, zie bijlage 3.

Uit de notitie komt naar voren dat het datacenter, uitgaande van een start met de levering van 17 Megawatt hoogtemperatuur restwarmte, een aandeel van ongeveer 10% zal hebben in de totale inzet van bronnen. Dit aandeel zal verder oplopen als er meer restwarmte door het datacenter wordt

geleverd. Vattenfall ziet dit als een stap in de verduurzaming van het warmtenet. Door Vattenfall wordt aangegeven dat de vestiging van meer datacenters met levering van restwarmte vanuit dit perspectief wenselijk is.

Vattenfall verwijst ook naar het Convenant Verduurzaming Stadsverwarmingscentrale Diemen dat in 2019 tot stand gekomen n.a.v. van het voornemen van Vattenfall om een biomassa installatie te bouwen in Diemen. In het convenant is als uitgangspunt opgenomen dat voor 2040 geheel fossielvrij warmte wordt geproduceerd. Daarbij wordt ingezet op grootschalige toepassing van een mix van duurzame energiebronnen. Daarnaast wordt tijdelijk ingezet op houtpellets. Onder duurzame warmtebronnen anders dan de inzet van houtige biomassa wordt in het convenant in elk geval verstaan: geothermische warmte, restwarmte uit datacenters, aquathermie en groene waterstof.

3. Toets Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

De Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) is gevraagd om een toets uit te voeren van de stukken die zijn ontvangen van de initiatiefnemer over duurzaamheid.

De OD NZKG geeft in haar advies aan dat het positief is om te lezen dat de initiatiefnemer zich voorbereidt op de Lijst met erkende maatregelen (EML) waaronder de toepassing van powermanagement, die vanaf 2023 van toepassing zijn op datacenters die een Omgevingsvergunning Milieu behoeven. Ook is positief dat er op deze schaal warmte van circa 50 graden wordt uitgekoppeld in combinatie met een hoogtemperatuur warmtepomp als bron van het oostelijke warmtenet in de regio Amsterdam. Daarnaast geeft de OD NZKG een aantal aandachtspunten mee voor de verdere planuitwerking, zie bijlage 5.

4. Footprint Datacenter

In 2018 is bij het principebesluit door het college een keuze gemaakt voor het “landschappelijke model” met een hoogte tot circa 33 meter, een groter oppervlak en een ingetogen vormgeving. Door de initiatiefnemer is dit model gebruikt voor de verdere uitwerking. De speelruimte op het perceel is zeer beperkt door de aanwezigheid van veel technische infrastructuur op, boven en in de grond, zie hiervoor ook het schetsontwerp in bijlage 2b.

Vanuit de gemeente is aangegeven dat veel belang wordt gehecht aan een groene inpassing. De aanwezige bomenrijen op de dijk en achter de dijk kunnen daar een belangrijke rol in spelen.

Daarom is vanuit de gemeente een voorstel gedaan om de rooilijn van het datacenter op te schuiven in noordelijke richting zodat er op het perceel meer ruimte is voor bomen langs de dijk, zie bijlage 6.

Door de initiatiefnemer is aangegeven dat opschuiven van het datacenter niet mogelijk is vanwege de afstandseisen die TenneT stelt vanuit veiligheid voor de hoogspanningstracés. Dit betekent dat het vergroten van de afstand tot de dijk tot gevolg heeft dat het datacenter kleiner moet worden. Dit heeft gevolgen voor de capaciteit van het datacenter en daarmee voor de levering van restwarmte aan Vattenfall. De initiatiefnemer is gevraagd de gevolgen hiervan aan te geven. De initiatiefnemer heeft dit laten bekijken en geeft hierover het volgende aan:

“De vloeroppervlakte in m² neemt af met zo’n 25% vloeroppervlak. Dat is gigantisch. De impact is echter nog veel groter. Bij de keuze voor de landschappelijke variant is de bouwhoogte verminderd en is in de footprint de vorm van de kavel gevolgd om nog aan vloeroppervlak te komen. De plattegrond is daardoor een ruit geworden in plaats van een bij datacenters gebruikelijke rechthoek. Bij het verschuiven van de rooilijn zou de ruit nog platter (minder efficiënt) worden en neemt het nuttig bruikbare oppervlak voor racks (‘white space’) met ca 50% af. Op zo’n klein oppervlak is de businesscase onhaalbaar. Veel vaste kosten zoals grond, stroomaansluiting, plankosten etc. blijven namelijk gelijk, terwijl de verdien capaciteit halveert. Het vermogen van de grote TenneT-aansluiting kunnen we bovendien niet kwijt met minder racks. En daarnaast zou de bijdrage aan de verduurzaming van de stadswarmte fors afnemen”

De initiatiefnemer verwijst hierbij naar het principebesluit in 2018 waarin gekozen is voor een model met groter oppervlak en daardoor een grotere onderbreking van de groene omlijsting, zie bijlage 1. In de brief geeft de initiatiefnemer aan daarom vast te willen houden aan de footprint zoals die was aangegeven bij het landschappelijke model in 2018.

In het schetsontwerp staan nu veel extra bomen aangegeven op de dijk ter hoogte van het datacenter voor een groene inpassing. Het is echter niet zeker of Rijkswaterstaat daar ook medewerking aan wil verlenen. Vanuit de beheerafdeling van Rijkswaterstaat is hier in eerste instantie afwijzend op gereageerd. Door Rijkswaterstaat is inmiddels aangegeven dat zij een Bomenvisie gaat opstellen voor het Amsterdam-Rijnkanaal. De gemeente Diemen is uitgenodigd mee te doen aan de voorbereiding. Wellicht is het mogelijk om via deze visie wel te komen tot het planten van meer bomen op dit deel van de dijk langs het Amsterdam-Rijnkanaal.

5. Beleidskader

Gemeente Diemen

De vestiging van een datacenter past niet binnen de bestemming die de terreinen van Vattenfall en TenneT hebben op grond van het bestemmingsplan Buitengebied.

In de gemeentelijke Omgevingsvisie Diemen 2040 is het gebied van Vattenfall en TenneT opgenomen als een educatieve energiecampus en als bedrijventerrein hoofdzakelijk gericht op duurzame energie. De Diemer centrale moet daarbij worden verduurzaamd. Aardwarmte nabij het warmtenet wordt als een kans gezien tot verduurzaming van het warmtenet. Over datacenters wordt in de Omgevingsvisie gesteld dat die niet zijn toegestaan op de reguliere bedrijventerreinen vanwege onder andere verhouding tussen de ruimte die zij innemen en het beperkt aantal arbeidsplaatsen dat ze verschaffen. Ook wordt aangegeven dat het grootverbruikers zijn van elektriciteit en daarmee een grote belasting voor het elektriciteitsnetwerk.

Zoals al eerder is aangegeven spreekt het door de raad vastgestelde coalitieakkoord 2022-2026 zich uit tegen een tweede datacenter in Diemen.

Provincie Noord-Holland

Door de provincie Noord-Holland is begin 2022 de datacenterstrategie Noord-Holland 2022-2024 vastgesteld. De digitalisering van de economie zorgt voor een toenemend dataverkeer en vraagt een stevige digitale infrastructuur. Datacenters worden door de provincie gezien als een essentieel onderdeel van de digitale infrastructuur, maar hebben een flinke impact op het landschap, het watersysteem en gebruiken veel energie. Het provinciaal streefbeeld is dat de impact op de omgeving minimaal is, dat datacenters CO₂-neutraal opereren, waar mogelijk zelf duurzame energie opwekken, op realtime basis duurzame energie gebruiken, dat de restwarmte (in de omgeving) wordt benut, dat de gebouwen circulair zijn ontwikkeld en landschappelijk goed zijn ingepast en dat de datacenters koplopers zijn op het gebied van energie en innovatie. De datacenterstrategie richt zich op de vestiging van nieuwe datacenters met een minimaal oppervlakte van 2.000 m² en een elektriciteitsaansluiting van minimaal 5 MVa. Het voorliggend project valt hieronder.

De provincie Noord-Holland zet in op een geclusterde groei waarbij drie gemeenten als vestigingslocatie zijn aangewezen: Amsterdam, Haarlemmermeer en Hollands Kroon. In overleg met deze gemeenten wil de provincie de vestigingsvoorwaarden verder uitwerken en de uitgangspunten hiervoor vastleggen in de provinciale Omgevingsverordening. Het gaat daarbij o.a. om maximale inzet op energiebesparing, hergebruik van restwarmte, duurzame energieopwekking en duurzaam watergebruik. Daar waar datacenters worden ontwikkeld, is een zorgvuldige ruimtelijke inpassing ook een belangrijke voorwaarde.

Er zijn buiten de genoemde drie clustergemeenten ook in andere gemeenten datacenters gevestigd. Hier zijn volgens de provincie nieuwe datacenters uitgesloten. Alleen lopende initiatieven kunnen nog wel worden uitgevoerd. In de datacenterstrategie worden voor Diemen twee initiatieven genoemd, hier is een vergunning verleend voor de vestiging van één datacenter (Treubweg) en is een principebesluit genomen voor een ander datacenter (bij Vattenfall).

Uit ambtelijk contact is gebleken dat de provincie op dit moment geen belemmering ziet vanuit de datacenterstrategie voor dit project omdat het als lopend initiatief hierin is opgenomen. De ambities op het gebied van duurzaamheid voor het project zijn volgens de provincie passend bij de datacenterstrategie. Als de gemeente niet verder wil met dit project heeft de provincie daar vanuit de datacenterstrategie geen problemen mee.

De provincie Noord-Holland is het bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning (bouw en milieu) vanwege het grote vermogen van het datacenter in de nieuwe opzet zoals nu voorgesteld door de initiatiefnemer. Hoe de provincie zich zal opstellen als bevoegd gezag in een vergunningprocedure is nu nog niet bekend. In dat geval is naast de datacenterstrategie ook het overige relevante omgevingsbeleid van de provincie van toepassing bij de besluitvorming over de vergunningaanvraag.

Rijksoverheid

Op nationaal niveau heeft het rijk gebieden aangewezen voor de selectieve groei van datacenters in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en eerder in de Ruimtelijke Strategie Datacenters. Dit betreft gebieden rondom Amsterdam voor hyperconnectiviteit en enkele meer perifere locaties (Eemshaven en Hollands Kroon) voor hyperscales. Daarbij geeft de NOVI aan dat decentrale overheden verantwoordelijk zijn voor het regionale vestigingsbeleid van bedrijven en dus ook datacenters. Gemeenten zijn daarbij de eerstverantwoordelijke overheden gezien hun rol bij het opstellen van bestemmingsplannen die de vestiging van datacenters mogelijk maken.

Door de rijksoverheid is naar aanleiding van de discussie over o.a. de vestiging van een grootschalig datacenter in Zeewolde een voorbereidingsbesluit genomen dat de vestiging van grootschalige datacenters tijdelijk tegenhoudt. De reden hiervoor is dat hyperscale datacenters een onevenredig groot beslag leggen op de beschikbare duurzame energie in verhouding tot de maatschappelijke en/of economische meerwaarde. Daarom zullen de landelijke regie en de toelatingscriteria bij de vergunningverlening door het kabinet worden aangescherpt. Het kabinet zal op nationaal niveau nadere ruimtelijke keuzes maken waar deze hyperscale datacenters in Nederland gevestigd kunnen worden waarna deze keuzes in instructieregels worden vastgelegd.

Recent is door het ministerie van BZK een consultatie gestart over de ontwerp instructieregels.

Onder een hyperscale datacenter wordt door de rijksoverheid in het voorbereidingsbesluit en de ontwerp instructieregels verstaan een rekencentrum of datacentrum waarvan de omvang meer dan 10 ha betreft en het elektrisch vermogen 70 Megawatt of meer bedraagt. Dit type datacenters wordt verboden in heel Nederland met uitzondering van twee gebieden in de provincie Groningen en in de gemeente Hollands Kroon.

Het voorstel voor een datacenter bij Vattenfall valt niet binnen de reikwijdte van dit voorbereidingsbesluit en de ontwerp-instructieregels omdat het om een terrein gaat van circa 3 hectare.

In de Nota van Toelichting bij de ontwerp instructieregels staat dat provincies en gemeenten aangeven dat ook voor andere typen datacentra meer regie en Rijksbeleid nodig is. In dat kader gaat het om voorwaarden voor clustervorming en tegelijk meer maatwerk op regionaal en lokaal niveau. Dit onderwerp komt aan de orde bij de aanscherping van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI).

6. Gevolgen voor elektriciteitsnetwerk

Een belangrijke relevante ontwikkeling is dat in de afgelopen jaren de beschikbaarheid van voldoende elektriciteit een steeds groter zorgpunt is geworden. Het is niet langer meer vanzelfsprekend dat nieuwe ontwikkelingen tijdig kunnen worden voorzien van een elektriciteitsaansluiting. Dit speelt nu al in het noordelijk deel van Noord-Holland en delen van Amsterdam, maar dit kan ook in andere delen van Noord-Holland gaan spelen.

Door de provincie Noord-Holland is een Taskforce energie-infrastructuur ingesteld waarin samen met de netbeheerders en betrokken gemeenten wordt gewerkt aan oplossingen voor de belangrijkste knelpunten in het elektriciteitsnetwerk. Tegelijkertijd wordt een ontwerp gemaakt voor toekomstbestendige nieuwe energienetwerken en wordt gezocht naar slimme oplossingen die efficiënt of beperkt gebruik maken van het elektriciteitsnetwerk.

Door de directe aansluiting bij het verdeelstation van TenneT legt dit project geen direct beslag op het beschikbare elektriciteitsnetwerk van Liander. Door TenneT is aangegeven dat het mogelijk is om het datacenter aan te sluiten binnen het hekwerk van het bestaande station Diemen. Dit kan omdat een andere (eerdere) aanvraag voor een aansluiting is komen te vervallen. Op dit moment worden de technische ontwerpen voor zowel de fysieke aansluiting als de verbinding (ondergronds kabeltracé) opgesteld.

Ter inzage in iBabs

- 1) Informatie aan de raad over principebesluit college van BenW mei 2018
- 2) Brief met bijlagen van Initiatiefnemer d.d. 11 april 2022
- 3) Notitie Vattenfall d.d. 28 april 2022 over het verduurzamen van het warmtenet
- 4) Brief initiatiefnemer n.a.v. Coalitieakkoord 2022-2026 d.d. 2 juni 2022
- 5) Toets Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied d.d. 5 april 2022
- 6) Voorstel gemeente voor opschuiven footprint d.d. 15 maart 2022

- EINDE -